

Smuteční oznámení - Prof. Dr. Hermann Wisser

* 8. 4. 1933; † 27.11. 2012

Po krátké těžké nemoci zemřel v nemocnici „Robert-Bosch-Krankenhaus“ ve Stuttgartu, tedy v ústavu, který mnoho let osobně řídil, dne 27. listopadu 2012 profesor Hermann Wisser. Spolu s ním ztratila evropská, německá, ale i česká laboratorní medicína jednu z nejvýznamnějších a předních postav.

Hermann Wisser se narodil 8. 4. 1933 v Gelsenkirchenu. Do základní školy chodil do Bollendorfu v okrese Bitburg v Eifel. Na Friedrich-Wilhelm (humanitní/klasické) gymnasium nastoupil v Trevíru (v rodišti Karla Marxe, jak sám zdůrazňoval) a maturoval zde v roce 1954. Po maturitě začal ihned studovat medicínu na universitě v Marburgu a odtud přešel ke klinické části studia v roce 1957 na universitu v Göttingen, kde dostal stipendium „die Studienstiftung des Deutschen Volkes“. Promoval v roce 1959 prací „Vergleichende Untersuchung verschiedener Methoden zur Bestimmung des Bikarbonatgehalts im Plasma“. Za tuto práci dostal cenu lékařské fakulty a jak je z jejího názvu patrné, vyjadřuje již jeho zájem o klinickou biochemii, který se postupem času stále více prohluboval. Od roku 1960 začal pracovat na lékařské fakultě university v Göttingen jako odborný asistent a pomocí získaného grantu pokračoval souběžně ve studiu chemie na universitě v Mainzu. I zde je již zřetelně a programově vidět směr jeho studijního zájmu a orientace na integrované spojení studia medicíny a přírodních věd. Vyměnil místo asistenta v Göttingen za totéž v Rüsselsheimu a Wolfsburgu, a v roce 1964 dosáhl druhé atestace. V roce 1966 ukončil vysokoškolská studia chemie, ihned ale pokračoval dále v doktorandském studiu a v roce 1967 dosáhl titulu doktora přírodních věd. Jeho doktorská disertace má název „Zur Analytik der Guanidin-Verbindungen menschlichen Serums“. Po obhajobě doktorátu přešel do Mnichova, na věhlasné a světově známé MPI v Mnichově (Max Planck Institut für Psychiatrie in München) kde pracoval jako vrchní asistent na oddělení (i v Československu velmi dobře známého) prof. Dankwarta Stamma (tvůrce první verze Rilibaeku; čestný člen ČSKB 1988). Spolu se svým dlouholetým přítelem dr. E. Knollem publikoval v oblasti analytiky a preanalytiky endokrinních hormonů, stejně jako v oblasti katecholaminů a endokrinních cirkadiálních rytmů a biologické variability. V roce 1970 absolvoval zkoušku a získal od DGKL (Deutsche Gesellschaft für klinische Chemie) osvědčení a uznání jako klinický chemik. Přesídlil pak k prof. Johannesu Büttnerovi do ústavu klinické biochemie a laboratorní medicíny (Institut für Klinische Chemie und Laboratoriumsmedizin der medizinischen Hochschule Hannover) v Hannoveru kde dosáhl v roce 1971 privátní docentury. Nadále odborně pracoval zejména v oblasti preanalytiky a analytiky biologicky aktivních látek a hormonů. Jeho již plně samostatná odborná cesta pak vedla do Stuttgartu, kde byl od roku 1972 v asi nejznámější mo-

derní stuttgartské klinice - Robert-Bosch-Krankenhaus jmenován profesorem a vedoucím oddělení klinické chemie (der Abteilung für Klinische Chemie/Laboratoriumsmedizin). Zde působil od roku 1972 nepřetržitě 26 let (stal se i ředitelem celé nemocnice) až do roku 1998 kdy odešel z vedoucích funkcí pro dosažení stanovené věkové hranice. Souběžně při svém působení na klinice Robert Bosch dosáhl titulu profesora i na Medizinische Hochschule v Hannoveru v roce 1978 a v téže roce pak téhož titulu a pozice na universitě ve Stuttgartu. Vedení celé nemocnice a Bosch Foundation včas rozpoznalo jeho vynikající odborné schopnosti a pomáhalo mu po celou dobu jeho působení ve Stuttgartu rozvíjet jeho vědecké i organizační aktivity. Jím vedené oddělení laboratorní medicíny (zahrnující prakticky většinu u nás často ještě atomizovaných podoborů jako např. klinická biochemie, mikrobiologie, transfúzní medicína, hematologie i imunologie) se stalo v nemocnici tvůrčím a vědeckým centrem nejen v Bádensko-Württenbersku, ale i v Německu a postupně i v celé Evropě. Odtud pak pocházejí jeho původní práce na analýze pomocí vázaných činidel („suchá chemie“), průkopnické práce v oblasti preanalytiky (s prof. Guderem a dalšími), práce v oblasti katecholaminů, androgenních receptorů, analytiky moče a řada dalších. Za zmínku stojí, že mu byla ještě nabídnuta řádná profesura na universitě v Bonnu, kterou ale pro časové zaneprázdnění odmítl.

Jeho odchod z vedoucích funkcí byl spojen s „drobným rozloučením“ s přáteli. Jeden z nás (VP) byl na tuto akci pozván – několik set lidí z Německa ale i dalších zemí Evropy mu přišlo poděkovat za spolupráci, odbornou i lidskou pomoc. Bylo až neskutečné sledovat jednak uctivě přátelský vztah lidí k Hermanovi, jednak jeho neskutečný rozhled a moderní myšlení (hlavní přednáška na tomto rozloučení byla věnována možností a způsobu řešení chaosu, jakož i přínosu chaosu k rozvoji lidstva a medicíny).

Prof. Wisser byl vždy oddaný svému oboru, stejně jako své mateřské odborné společnosti DGKL (Deutsche Gesellschaft für klinische Chemie) a zúčastňoval se na různých evropských i světových postech posilování jejího rozvoje. V letech 1979 až 1990 působil jako vedoucí externí kontroly kvality DGKL Bonn. V letech 1980 až 1984 byl viceprezidentem a pak po dvě možná funkční období i prezidentem DGKL (1988 až 1992); řadu let předtím i potom působil v pětičlenném výboru DGKL. Byl i po několik období 1990 až 1998 lékařským ředitelem celé nemocnice Robert-Bosch-Krankenhaus a do této funkce byl demokraticky zvolen (ne jmenován), což svědčí o jeho přirozené autoritě a vysokých morálních zásadách. Stál u zrodu Evropské společnosti klinické chemie, byl jejím iniciátorem na jednání v Pont-a-Mouson a v letech 1991-1993 také prvním prezidentem FESCC (Forum of the European Societies of Clinical

Chemistry) – předchůdce dnešního EFLM. Výrazně se z těchto vůdčích pozic podílel nejen na sjednocení Německa v oblasti medicíny a lékařských věd, ale měl i výrazný vliv na rychlé začlenění odborníků v oblasti laboratorní medicíny z bývalých států východního bloku do všech evropských struktur. Oba autoři mohou jeho pomoc české klinické biochemii dokumentovat z vlastní praxe zejména z let 1989 až 1991. V pravdě průkopnický vybudoval mohutnou a jednodílnou a akční evropskou strukturu v oblasti klinické biochemie a laboratorní medicíny. Byl čestným členem mnoha evropských odborných společností (maďarské, lucemburské, holandské, švýcarské aj.) a po zásluze se stal v roce 1992 i čestným členem naší ČSKB. Vedle toho byl i čestným profesorem university v maďarské Pécsi a řady dalších evropských universit. Německá DGKL jej odměnila v roce 2003 Schererovou medailí.

Jak už jsme uvedli k 30. dubnu 1998 prof. Wisser ve Stuttgartu v souladu s řádem Robert Bosch Foundation abdikoval. Ale dlouho při své pověstné neutuchající aktivitě a vitalitě v zaslouženém důchodu nezůstal. (Mimo chodem – tento skromně a nenápadně vypadající typický universitní profesor si k pětadesátým narozeninám pořídil nejnovější model supersportovního Mercedesu a až s dětinskou radostí předváděl jeho jízdní vlastnosti či sklápěcí střechu.) Obratem nastoupil do jednoho z nejstarších, nejslavnějších a nejprestižnějších německých ústavů laboratorní medicíny, a sice jako vedoucí ústavu klinické biochemie lékařské fakulty v Mannheimu (pobočka university v Heidelbergu). Okamžitě zcela předělal starobylý klasický ústav, provedl řadu změn a modernizací pro které získal i podporu vedení university v Heidelbergu a položil tak základy moderní výuky laboratorní medicíny na tamní universitě. O jeho kvalitách svědčí i to, že jeho mannheimské

pracoviště bylo vícekrát oceněno jako nejlepší výukové centrum lékařské fakulty heidelberské university. Ve více než 70 letech po 4 letech usilovné práce (pravidelně na své pracoviště dojížděl ze svého bydliště ve Stuttgartu) opouští i tento ústav. Nadále se však zúčastňoval odborného života německé a evropské laboratorní medicíny. Ještě na jaře loňského roku se aktivně zúčastnil Staudinger-Symposia v Kloster Banz. Vedle toho i sloužil (prakticky až do svého skonu) novému vedení ústavu klinické biochemie a laboratorní medicíny v Robert-Bosch-Krankenhaus jako vědecký poradce.

Hermann Wisser byl nejen špičkový odborník v laboratorní medicíně, výborný člověk s vysokými morálními zásadami, excelentní organizátor světového formátu, ale i klasický demokrat v pravém slova smyslu toho slova. Inspiroval svou prací, workholismem i svým životem mnoho mladých kolegů vědecky a formoval jejich životní cesty. Jeho studenti, žáci a odchovanci jsou vedle Německa roztroušeni prakticky po celé Evropě. Měl v Evropě mnoho přátel jak odborných, tak osobních. Jeho dům, ve kterém žil s milovanou manželkou (její úmrtí před několika lety ho více než hluboce zasáhlo), byl vždy otevřen všem kolegům a přátelům. Nebylo větší laboratorní centrum klinické biochemie v Evropě, kde by ho neznali. Jeho odchod jsme přijali s lítostí a je pro nás velkou osobní ztrátou. Byl a je velkým vzorem pro nás všechny a budeme na něj vzpomínat. To, co udělal pro začlenění české klinické biochemie do Evropy, asi ani nejsme schopni dostatečně docenit.

Čest jeho památce.

*Josef Kratochvíla
Vladimír Palička*